Ha az adat utazik

A gyakran ismételt adatvédelmi kérdések közül kiemelkednek az adatfeldolgozók igénybe vételére és az adattovábbításra, adatátadásra vonatkozó kérdések. Nem csak az Info törvény hozott újdonságokat, hanem továbbra is gyakori a fogalmak keveredése.

ADATFELDOLGOZÓ

Egyre ritkább az az eset, hogy egy adatkezelő teljesen egyedül lásson el minden adatkezelési műveletet. A költségekből finanszírozható, csak szükség esetén alkalmazott outsourcing megszokottá vált az adatkezelés területén. Ilyen esetben először azt kell eldönteni, hogy az adatkezelést támogató külső partner adatfeldolgozónak tekinthető-e? A törvényi fogalom legtöbbször eligazít. Az adatfeldolgozó az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az adatkezelővel kötött szerződése alapján – beleértve a jogszabály rendelkezése alapján történő szerződéskötést is – adatok feldolgozását végzi Az adatfeldolgozás pedig az adatkezelési műveletekhez kapcsolódó technikai feladatok elvégzése. Az adatfeldolgozás független a műveletek végrehajtásához alkalmazott módszertől és eszköztől, valamint az alkalmazás helyétől, de fontos hogy az adatfeldolgozás technikai feladatait az adatokon végezzék.

A definíció látszólag egyszerű elhatárolást tesz lehetővé, de különösen a szerver vagy éppen számítógép karbantartásoknál kell azt gondosan mérlegelni, hogy személyes adatokhoz vagy fájlokhoz fér hozzá a külsős partner. Az adatvédelemmel professzionálisan foglalkozók is vitatják, hogy a hozzáférést a jogszerű (szerződésben rögzített) hozzáférésekre kell-e korlátozni. Szerintem igen. Az ellenkező álláspont hihetetlenül kiszélesíti az adatfeldolgozók körét. A takarító is lehet adatfeldolgozó, ha személyes adatokat olvas le a túlórázó dolgozó képernyőjéről? Úgy vélem, az ilyen jogosulatlan hozzáféréseket nem az adatvédelem, hanem a büntetőjog eszközeivel kell visszaszorítani.

Az adatkezelő igénybe vételéről tájékoztatni kell az adatalanyokat. Ez nem felesleges jogi formalizmus. Előfordult már, hogy amikor az érintett megtudta, hogy ki lesz az adatfeldolgozó, inkább más adatkezelőhöz fordult, mert nem akarta, hogy az adatfeldolgozó belelásson személyes adataiba.

Az adatfeldolgozónak a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos jogait és kötelezettségeit a törvények keretei között az adatkezelő határozza meg. Az általa adott utasítások jogszerűségéért az adatkezelő felel. Ez a törvényi rendelkezés a jogászok és technológusok között többször vezetett már vitára. A technológia szemszögéből nézve ugyanis az adatkezelő éppen akkor vesz igénybe adatfeldolgozót, ha ez utóbbi rendelkezik az adatfeldolgozáshoz szükséges technológiával. Ha pedig ő rendelkezik vele, vélhetően jobban is ért hozzá. Ez igaz – válaszolják a jogászok – de az érintettek csak az adatkezelőt ismerik, vele állnak jogviszonyban. Tehát az adatkezelő felelősségét nem lehet csökkenteni akkor, ha az adatfeldolgozó technológiai rejtelmeibe nem lát bele. Hasonló viták tipikus színtere például a felhő szolgáltatás igénybe vétele.

Az info törvény 10. § (2) bekezdése átvette a korábbi adatvédelmi törvény azon rendelkezését, mely szerint az adatfeldolgozó tevékenységének ellátása során más adatfeldolgozót nem vehet igénybe. Ez bizony az alvállalkozások virágzásának korában egyre nehezebben teljesíthető követelmény. Oka viszont plasztikus. A törvény védeni igyekszik az érintetteket attól, hogy a felelősségi lánc túl hosszú legyen, vagy az adatkezelő arra hivatkozzon, hogy maga sem tudta, ki lesz végül a tényleges adatfeldolgozó. Megoldást az hozhat, ha háromoldalú adatfeldolgozási szerződés jön létre. Az adatkezelő az adatfeldolgozás minden szereplőjét közvetlenül vonja szerződése szárnyai alá.

Jól ismert szabály az is, mely szerint az adatfeldolgozó az adatkezelést érintő érdemi döntést nem hozhat, a tudomására jutott személyes adatokat kizárólag az adatkezelő rendelkezései szerint dolgozhatja fel. Ennél is lényegesebb, hogy saját céljára adatfeldolgozást nem végezhet. Ha saját üzletkörében használná az adatokat, az már egy új adatkezelés kezdete, tehát adattovábbítás. Az adatfeldolgozó a személyes adatokat az adatkezelő rendelkezései szerint köteles tárolni és megőrizni. A saját célú adatfelhasználás kizárásának további garanciális rendelkezése, hogy az adatfeldolgozással nem bízható meg olyan szervezet, amely a feldolgozandó személyes adatokat felhasználó üzleti tevékenységben érdekelt.

ADATTOVÁBBÍTÁS

Az adattovábbítás törvényi fogalmi meghatározása tömör, rövid: az adat meghatározott harmadik személy számára történő hozzáférhetővé tétele. Ennek alapján azt gondolhatnánk, hogy minden adatfeldolgozás adattovábbítás is egyben, de nem minden adattovábbítás adatfeldolgozás. Igen, formálisan az állítás igaz: Az adatkezelő az adatfeldolgozónak is hozzáférést enged az adatokhoz. A fogalmi körök ilyen meghatározását a törvény egyéb rendelkezései azonban szerencsére nem támasztják alá. Az adattovábbításhoz ugyanis az szükséges, hogy az érintettek hozzájáruljanak vagy a törvény előírja azt. Adatfeldolgozásról pedig csak tájékoztatni kell az érintetteket. Ha minden adatfeldolgozáshoz az összes adatalany engedélyét kellene kérni, megbénulna az élet. Mindig akadna olyan adatalany, aki nem járulna hozzá például irattári szolgáltatás igénybe vételéhez.

Az adattovábbítás újdonsága, hogy csak külföldi viszonylatban szabályozott. Az EGT-államba irányuló adattovábbítást úgy kell tekinteni, mintha Magyarország területén belüli adattovábbításra kerülne sor. Ennél nehezebb, helyzetbe kerültek azok az adatkezelők, akik az EGT-n túlra továbbítanak adatot. Kikerült ugyanis hazai jogrendünkből az a szabály, mely szerint jogszerű az adattovábbítás, ha a harmadik országbeli adatkezelő vagy adatfeldolgozó az adatkezelés vagy adatfeldolgozás szabályainak ismertetésével igazolja, hogy az adatkezelés vagy adatfeldolgozás során megfelelő szinten biztosítja a személyes adatok védelmét, az érintettek jogait és azok érvényesítését. Ilyen volt különösen az, ha az adatkezelést vagy az adatfeldolgozást az Európai Unió Bizottsága külön törvényben meghatározott jogi aktusának megfelelően végzi.

CÉGCSOPORTOK ADATFORGALMA

A cégcsoportokban természetes, hogy bizonyos – gyakran személyes adatok kezelésével is együtt járó – tevékenységeket központosítanak. Általában az anyacég, mintegy szol-

gáltatásként nyújtja ezeket a tevékenységeket leánycégeinek. Ez gazdaságilag kézenfekvő, adatvédelem szempontjából viszont értelmezésre szorul. Az ilyen adatkezelésre úgy kell tekinteni, hogy az adatkezelő a leánycég, hiszen az ő érdekében áll az adatok kezelése. Az anyavállalat pedig az adatfeldolgozó. Fontos ezért, hogy a leánycég az anyavállalat vonatkozó belső szabályzatait kihirdesse saját szervezetén belül is, és foglalja írásba az adatfeldolgozási szerződést. Szerencsés, ha a cégcsoport cégei közös dokumentumba foglalják az adatfeldolgozási szolgáltatásokat. Így még bonyolult adatkapcsolatok esetén sem fenyeget az adatfeldolgozás továbbadásának veszélye. A közös szerződés azt a veszélyt is csökkenti, hogy nem minden leánycég követi jogi munkával az adatfeldolgozás technológiai, jogi változásait.

Sajnos a nemzetközi cégcsoportok esetében még ilyen gondos jogi előkészítés mellett is fennmaradhat egy jogi kockázat. Ha az Európai Unió jogi aktusa nem nyilvánította biztonságos országgá az adatfeldolgozással érintett összes olyan országot, ahol a cégcsoport működik, csak a hazai érintettek hiánytalan adatkezelési hozzájárulása teheti jogszerűvé az adattovábbítást.

Dr. Dósa Imre
adatvédelmi szakértő